

Pohjois-Savon poliisilaitos
Kuopion pääpoliisiasema

1 (1)

16.4.2010

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

Oikeusministeriö

19.04.2010

~~21.6.2007~~

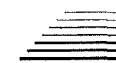
12/04/2008

LAUSUNTO

Lähetän oheisena Pohjois-Savon poliisilaitoksen lausunnon sakon muunto-
rangaistusjärjestelmän uudistamista pohtineen työryhmän mietinnöstä.

Johdon sihteeri

Kati Moilanen

15.4.2010

Oikeusministeriön lausuntopyyntö OM 2/66/2007 sakon muuntorangaistusjärjestelmän uudistamista pohtineen työryhmän mietinnöstä 30.3.2010

POHJOIS-SAVON POLIISILAITOKSEN LAUSUNTO

Poliisilaitos toteaa ensinnäkin tarpeen järjestelmän uudistamiseen. Nykyinen järjestelmä on prosessuaalisesti monia viranomaisia työllistävä, hidas ja monellakin tavoin yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen.

Tavoitteet

Näemme hyvänä periaatteena hyväksyä muuntokelpoiseksi sellaisten henkilöiden sakot, jotka toiminnallaan osoittavat piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä.

Samoin näemme hyvänä muuntomenettelyn yksinkertaistamisen pudottamalla syyttäjän pois toimijoiden ketjusta sekä vaihtoehtoisten rangaistusmuotojen kuten hoito-, valvonta- ja ehdollisen rangaistuksen kehittämisen muuntorangaistuksen rinnalle.

Keinot

Poliisilaitos haluaa nostaa harkintaan piittaamattomuuden käsitteen. Esityksen mukaan vasta neljäs yli 20 ps:n sakko samasta rikoksesta vuodessa osoittaisi piittaamattomuutta lain kielloista ja käskyistä.

Näemme, että vaikka neljä rikkomusta koostuisi eri rikosnimikkeistäkin, teot voisivat osoittaa piittaamattomuutta lain kielloista ja määräyksistä. Esityksen mukaan esimerkiksi 3 näpistystä, 3 huumausaineen käyttörikosta, 3 kulkuneuvon kuljettamista oikeudetta, 3 ylinopeutta, 3 lievää maksuvälinepetosta, 3 lievää väärennöstä ja 3 haitantekoa vuodessa eivät vielä osoittaisi piittaamattomuutta. Samalla kuitenkin tiedetään, että esimerkiksi huumausaineen käyttörikoksesta tai kulkuneuvon kuljettamisesta oikeudetta kiinni jääneet rikkovat lakia jatkuvasti, mutta kattavaan valvontaan ei ole mitään keinoa. kolme kiinni jäämistä vuodessa on erittäin harvinaista.

Seuraamuksista tulee helposti paikkakuntakohtaisia. Pienellä paikkakunnalla tekijät tunnetaan, mutta suuremmilla kiinni jääminen perustuu enemmän massavalvontaan. Keskivertokuljettajaa ei pysäytetä edes yhtä kertaa vuoteen ja sekin voi olla pelkkä puhallutus. Näpistelijät sen sijaan ovat kaupan omavalvonnan piirissä ja kiinnijäämisriski on siten huomattavasti suurempi.

Mielestämme järjestelmään pitäisi liittää kokonaisarviointi, eikä kytkeä sitä mekaanisesti yhden rikostyyppin yli 20 ps:n juttuihin. Parempi olisi esimerkiksi 50 ps:n kokonaismäärä vuodessa joka osoittaisi piittaamattomuutta laista ja kielloista. Piittaamattomuuden täyttyessä kaikkien piittaamattomuuskynnystä edeltäneiden sakkojen tulisi olla mukana muuntoprosessin kokonaisharkinnassa.

Tälläkin hetkellä poliisi lopettaa sakkojen kirjoittamisen esimerkiksi näpistysten osalta kun näpistyssakkojen määrä on yli kymmenen vuodessa ja kirjaa asiasta rikosilmoituksen. Asia menee sitten oikeuden harkintaan. Samankaltaista järjestelmää voitaisiin käyttää myös muuntojen osalta.

Muuntorangaistusmenettelyprosessia on luonnollisesti syytä keventää siten, että haasteeksi riittäisi hallintolain vaatimukset täyttävä kirjallinen kutsu tai muu tiedoksianto henkilön viralliseen osoitteeseen. Haastaminen aiheuttaa kohtuuttomasti turhaa työtä sekä poliisille, että käräjäoikeuksille.

Poliisilaitos on erityisen huolissaan syrjäytyneimpien kansalaisten oikeusturvasta ja yhdenvertaisuudesta lain edessä. Pelkkä varattomuus ei ole hyvä lähtökohta vankeuden määräämiselle. Toisaalta pitää muistaa, että kokonaisuus arvioiden esityksen piittaamattomuus-pykälä pitää huolen, että teoista voitaisiin tuomita jo vankeuttakin. Epäiltyhän ei ole saanut teoistaan vielä mitään rangaistusta. Tästä näkökulmasta muuntorangaistukseen ei ole liian voimakas toimenpide yhteisenä rankaisumuotona kaikista yksittäisinä tapauksina muutoin sakolla käsiteltävistä rikoksista.

Muuntorangaistuksen on kuitenkin oltava viimeinen keino ja rangaistus olisi aina pohdittava tapauskohtaisesti. Ongelmakenttä rangaistusta määritettäessä on kuitenkin mittava. Taparikollisilla on ainakin päihdeongelmia ja mielenterveysongelmia. Rikoskierre on toistaiseksi liian usein katkennut ai-noastaan muuntorangaistuksen kautta. Samalla on ollut mahdollisuus ha-keutua takaisin elämään ja ottaa oma elämä hallintaan. Tästä täytyisi pitää kiinni ja pystyä tarjoamaan pakkohoitotyyppisiä ratkaisuja, jotka ovat kes-toltaan sen verran pitkiä, että ne voivat sisältää kuntoutusta ja kenties jopa ammatillisia tukitoimia. Tutkimuksetkin osoittavat, että sakoilla ei ole vaiku-tusta syrjäytyneiden taparikollisten käyttäytymiseen, joten ainoa keino kes-keyttää toiminta on eristäminen. Samalla näihin henkilöihin voitaisiin koh-distaa sosiaalitoimen erityistoimia. Muuntorangaistuksia kärsivät ovat poik-keuksellisen huonokuntoisia ja kuolevat poikkeuksellisen nuorina. Vapaana ollessaan heihin ei akuutissa vaiheessa voida vaikuttaa.

Muuta

Kansainvälinen vertailu osoittaa, että esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa muuntorangaistusta ei ole tai se ei ole käytössä. Norjassa sen sijaan muuntorangaistus on Suomen tapaan käytössä. Liekö sattumaa, mutta se-kä yleinen turvallisuustilanne, sosiaalisten ongelmien tilanne että poliisityön tehokkuus ja aktiivisuus on Suomessa ja Norjassa ensiksi mainittuja pa-remmalla tasolla. Pidämme tärkeänä, että rikosseuraamusjärjestelmän mielekkyydestäkin pidetään huolta siten, että poliisin kentällä tekemällä työllä on merkitystä. Jos poliisi kokee, että työllä ei ole merkitystä ja siksi passivoituu, syntyy täysin villin lännen säännöillä elävä kansanosa. Sitä ei

voi nähdä tavoiteltavana asiana. Tällöin yhteiskunta omilla toimillaan vahvistaa syrjäytymistä jo rakenteellisesti.

Poliisin näkökulmasta ei tunnu oikealta viestiltä jatkuvasti kiristää tavallisten kansalaisten rikosseuraamuksia(sakkotulokertymä), mutta samaan aikaan lieventää tahallaan rötöstelevien syrjäytyneiden seuraamuksia(sakkovankien määrän kehitys 1970-luvun lopusta alkaen). Sakkovankien määrä on pysynyt samalla tasolla, mutta yhteiskunta on muuttunut rausti.

Viestin ei tulisi olla sellainen, että maksavien asiakkaiden seuraamuksia kiristetään ja maksamattomien asiakkaiden seuraamuksia lievennetään ja rangaistukset häivytetään käytännössä olemattomiin.

Järjestelmää ei tulisi tehdä liian monimutkaiseksi, eikä lähtökohtaisesti lähteä rakentamaan sitä siitä näkökulmasta, että varattomien sakkoja ei muunneta. Yhteiskunnan virallisten rakenteiden ulkopuolella elämistä ei pitäisi tukea. Osa rikoksentekeijöistä tekee rikoksia tahallaan päästäkseen nauttimaan talveksi säännöllisestä ja turvatusta elämästä. Jos tämä keino poistuu, niin heille tulisi järjestää paikka, jossa on asunto, säännöllinen päiväohjelma, ruoka, vaatetus ja terveydenhoito. Muutoin he joutuvat kovenamaan otteitaan päästäkseen vankilaan.

Yhteenveto

Täytäntöönpanoprosessi:

Esitetyt muutokset ovat oikeansuuntaisia, mutta täytäntöönpanoprosessi jää edelleen liian monimutkaiseksi ja työllistäväksi.

Muuntorangaistuksen määrä:

Kaikkien sakkojen tulisi vaikuttaa piittaamattomuuden määrittämiseen ja muutossuhteen tulisi olla kansalaisten oikeudenmukaiseksi kokema 1:1. Erilaisia hoito- ja valvontarangaistuksia tulisi kehittää rinnalle, mutta järjestelmän tavoitteena tulisi olla rikoskierteen riittävän pitkä katkaisu. Siksi 60 päivän maksimikesto on muuntorangaistuksen osalta liian lyhyt.

Kuopiossa 15.4.2010

Kari Heimonen
Poliisipäällikkö

Ilpo Kortelainen
Komisario